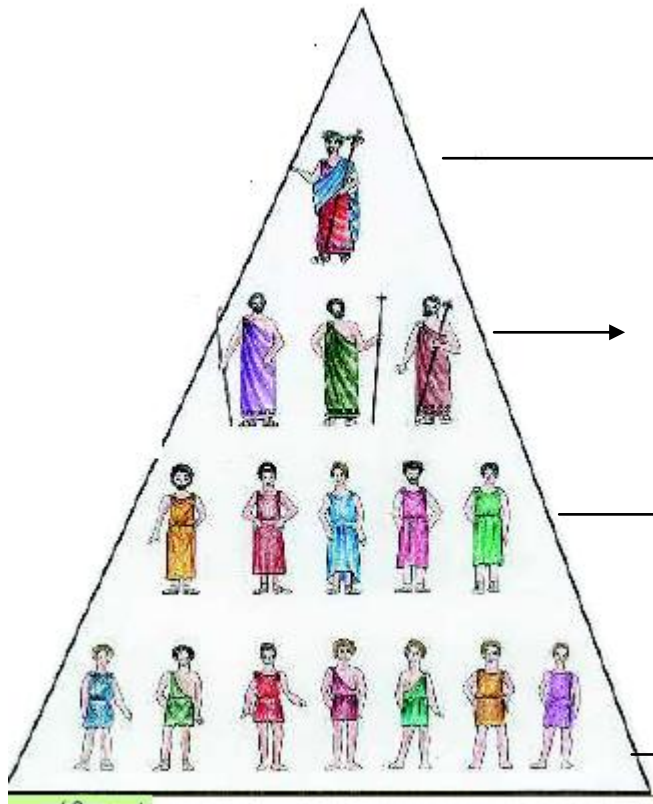

A. Η ΠΟΛΗ-ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΟΣ**1) ΤΑ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΑ**

Η εξέλιξη των πολιτευμάτων κατά την αρχαϊκή εποχή:

Βασιλεία

Κυβερνάει ο ένας, ο βασιλιάς

Αριστοκρατία

Την εξουσία έχουν οι ευγενείς (οι άριστοι), οι πλούσιοι ιδιοκτήτες γης. Κριτήριο για τη συμμετοχή στην εξουσία είναι η καταγωγή

Ολιγαρχία

Την εξουσία παίρνουν οι πλούσιοι έμποροι
Το πολίτευμα αυτό ονομάστηκε ολιγαρχικό, γιατί οι πλούσιοι ήταν (ο)λίγοι.
Κριτήριο για συμμετοχή στην εξουσία δεν ήταν πια η καταγωγή αλλά ο πλούτος

Δημοκρατία

Όλοι οι πολίτες έχουν δικαίωμα να συμμετέχουν στη διακυβέρνηση του κράτους.

Τυραννία

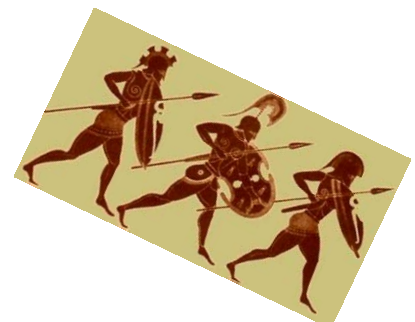
Σε μερικές περιπτώσεις κάποιοι φιλόδοξοι άνθρωποι κατόρθωσαν να εκμεταλλευτούν τις φιλονικίες ανάμεσα στις διάφορες πολιτικές παρατάξεις και να πάρουν με τη βία την εξουσία. Οι άρχοντες αυτοί ονομάστηκαν τύραννοι. Αν και συνέδεσαν το όνομά τους με μεγάλα έργα, δεν κέρδισαν τη συμπάθεια του λαού.

B. Η ΣΠΑΡΤΗ**1) Πώς δημιουργήθηκε το σπαρτιατικό κράτος:**

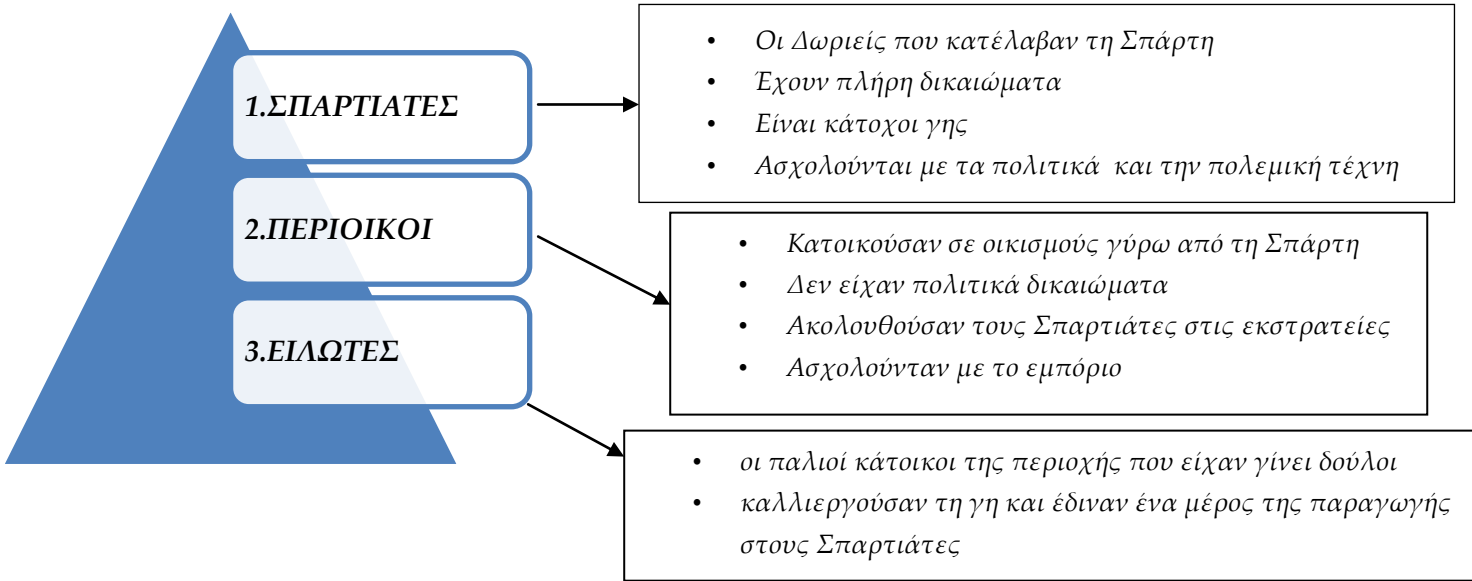
Όπως είπαμε στα προηγούμενα μαθήματα, οι Δωριείς είχαν κατευθυνθεί προς τα νότια της Πελοποννήσου. Εκεί κατέλαβαν τη Λακωνική χερσόνησο και ίδρυσαν ένα ισχυρό κράτος, τη **Σπάρτη**.

2) Πώς ήταν η ζωή στην αρχαία Σπάρτη;

- Η πόλη της Σπάρτης έμοιαζε με μεγάλο στρατόπεδο
- Το εμπόριο σταμάτησε
- Οι σχέσεις της με τις άλλες περιοχές περιορίστηκαν

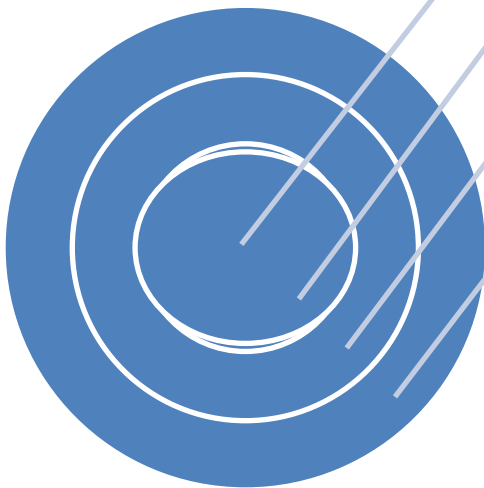

3) Ποιες ήταν οι κοινωνικές τάξεις της Σπάρτης;

4) Ποια ήταν η πολιτική οργάνωση της Σπάρτης;

Το πολίτευμα της Σπάρτης ήταν έργο του μεγάλου νομοθέτη ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ

- ΔΥΟ ΒΑΣΙΛΕΙΣ** Δεν είχαν πολλές αρμοδιότητες. Ήταν θρησκευτικοί και στρατιωτικοί αρχηγοί
- ΠΕΝΤΕ ΕΦΟΡΟΙ** Είχαν την εξουσία της πόλης και ήταν υπεύθυνοι για την άμυνα και τις εξωτερικές σχέσεις του κράτους
- ΓΕΡΟΥΣΙΑ** Ένα συμβούλιο 28 ατόμων ηλικίας άνω των 60 ετών που προετοίμαζε τα θέματα που θα υποβάλλονταν για έγκριση στην Απέλλα
- ΑΠΕΛΛΑ** Η λαϊκή συνέλευση των πολιτών στην οποία συμμετείχαν όσοι Σπαρτιάτες ήταν πάνω από 30 ετών

5) Η αγωγή των νέων στη Σπάρτη:

Την αγωγή των παιδιών αναλάμβανε η πόλη μόλις γίνονταν επτά ετών. Τα αγόρια ζούσαν σε ομάδες και μάθαιναν να αντέχουν στις κακουχίες και τη σκληρή ζωή, ώστε να γίνουν καλοί και πειθαρχημένοι στρατιώτες. Ανάλογα εκπαιδεύονταν και τα κορίτσια, τα οποία συμμετείχαν ελεύθερα στις εκδηλώσεις της πόλης και έπρεπε κι αυτά να αποκτήσουν δυνατό σώμα και ηθικό χαρακτήρα για να γίνουν στο μέλλον άξιες μητέρες.

6) Τι ήταν ο λακωνισμός;

Λακωνισμός ή λακωνικότητα ήταν η διατύπωση μιας φράσης με λίγες λέξεις και έξυπνο περιεχόμενο. Σημαίνει ότι μιλά σύντομα και περιεκτικά και δε φλυαρώνω άσκοπα.

7) Τι σημαίνει η φράση «περνάμε σπαρτιατικά»

Σημαίνει ότι στην καθημερινή μας ζωή αποφεύγουμε τις σπατάλες και φροντίζουμε να έχουμε τα απαραίτητα για την επιβίωσή μας. Η απλή και λιτή ζωή των Σπαρτιατών, χωρίς χλιδή και πολυτέλεια έμεινε στην ιστορία και χρησιμοποιείται ως παράδειγμα ακόμα και στις μέρες μας.

ΘΗΣΕΑΣ

Γ. ΑΘΗΝΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΙΑ1. Ποιος έκανε τον συνοικισμό της Αττικής;

Σύμφωνα με την παράδοση ο πρώτος βασιλιάς της Αθήνας, ο Θησέας, ένωσε τους κατοίκους της Αττικής σε μια κοινή πολιτεία, το συνοικισμό και δημιούργησε ένα ενιαίο κράτος με κέντρο την Αθήνα.

2. Τι ήταν τα Παναθήναια;

Οι Αθηναίοι για να θυμούνται την ένωσή τους γιόρταζαν τα Παναθήναια, μια λαμπρή γιορτή η οποία συμβόλιζε την ενότητα των Αθηναίων και συνδέονταν με το «συνοικισμό». Η λαμπρότητα με την οποία γιορτάζονταν τα Παναθήναια καταδεικνύει τη μεγάλη σημασία του γεγονότος της ένωσης των Αθηναίων.

3. Ποιος ήταν ο τελευταίος βασιλιάς της Αθήνας;

1. Ο βασιλιάς Κόδρος

Τελευταίος βασιλιάς της Αθήνας ήταν ο Κόδρος. Με το θάνατό του έσωσε την Αθήνα από τους Δωριείς. Μετά τον Κόδρο οι Αθηναίοι δεν έκαναν άλλο βασιλιά. Την εξουσία πήραν οι ευγενείς και το πολίτευμα έγινε αριστοκρατικό.

Τέλος της ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

Μετάβαση

στην ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΙΚΟ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ

Ο επώνυμος άρχοντας

υπεύθυνος για να συγκαλεί την Εκκλησία του Δήμου

Ο πολέμαρχος

αρμόδιος για στρατιωτικά θέματα

οι έξι θεσμοθέτες

ασχολούνταν με δικαστικά θέματα

ο άρχοντας βασιλιάς

αρμόδιος για θρησκευτικά θέματα

ο Άρειος Πάγος

υπεύθυνος για την τήρηση των νόμων

η Εκκλησία του Δήμου

η συνέλευση όλων των Αθηναίων

Στην καθημερινή ζωή των Αθηναίων όμως υπήρχαν πολλά προβλήματα που προκαλούσαν **εντάσεις** και **αναταραχές**

ΓΙΑΤΙ;

1. Όλοι απαιτούσαν τη σύνταξη γραπτών νόμων. Οι νόμοι μέχρι τότε ήταν άγραφοι και αυτό εμπόδιζε την απονομή δικαιοσύνης. Έτσι όλοι παραπονούνταν ότι δεν εύρισκαν το δίκιο τους.

2. Οι έμποροι και οι βιοτέχνες, με την ανάπτυξη του θαλάσσιου εμπορίου αποκτάνε μεγάλη οικονομική δύναμη και αρχίζουν να αμφισβητούν την εξουσία των ευγενών

3. Οι χρεωμένοι **αγρότες**, που γίνονταν δούλοι όταν δεν μπορούσαν να ξεπληρώσουν τα χρέη τους απαιτούσαν κατάργηση των χρεών.

5. Οι ευγενείς λοιπόν, για να εκτονωθεί η λαϊκή δυσαρέσκεια, ανέθεσαν το 624 π.χ στο Δράκοντα να καταγράψει τους νόμους. **Οι νόμοι του Δράκοντα**, ήταν πολύ αυστηροί και γι' αυτό είπαν πως ήταν νόμοι «γραμμένοι με αίμα»

Δ. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

1. Με τους νόμους του Δράκοντα η κατάσταση στην Αθήνα χειροτέρευσε.

2. Όσοι δεν μπορούσαν να ξεπληρώσουν τα χρέη τους γίνονταν δούλοι.

3. Οι ευγενείς ανέθεσαν στο Σόλωνα, ποιητή και έναν από τους επτά σοφούς να γράψει νέους νόμους.

Τα μέτρα του Σόλωνα

1. **ΣΕΙΣΑΧΘΕΙΑ:** Με το μέτρο αυτό ο Σόλων κατήργησε (διέγραψε) όλα τα χρέη και απελευθέρωσε αυτούς που είχαν γίνει δούλοι λόγω χρεών. Απαγόρευσε στο εξής να δανείζεται κάποιος με εγγύηση την προσωπική του ελευθερία. Με το μέτρο αυτό λυτρώθηκε η αγροτική τάξη. →

2. Διαίρεσε τους πολίτες σε τέσσερις τάξεις με βάση το εισόδημα και όχι την καταγωγή

3. Διεύρυνε τον πολιτικό ρόλο της **Εκκλησίας του Δήμου**, στην οποία έπαιρναν μέρος όσοι είχαν συμπληρώσει το εικοστό έτος της ηλικίας τους

4. Ίδρυσε τη **Βουλή των τετρακοσίων** που προετοίμαζε τα θέματα που συζητούσαν στη συνέλευση του λαού

5. Ίδρυσε την **Ηλιαία**, ένα δικαστήριο στο οποίο συμμετείχαν με κλήρο άτομα από όλες τις τάξεις

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Τα μέτρα του Σόλωνα ανακούφισαν τη λαϊκή τάξη και εξίσωσαν τους πλούσιους με τους ευγενείς. Οι ταραχές όμως συνεχίστηκαν γιατί καθώς η γη ήταν ακόμα στα χέρια λίγων, οι φτωχοί αγρότες ζητούσαν να ξαναμοιραστεί η γη δίκαια από την αρχή.

Τις ταραχές αυτές εκμεταλλεύτηκε ο **Πεισίστρατος**, ένας ευγενής, ο οποίος κατέλαβε την εξουσία και επέβαλε **τυραννικό πολίτευμα (τυραννίδα)**

Ο Κλεισθένης, αρχηγός της δημοκρατικής παράταξης, θεμελίωσε το δημοκρατικό πολίτευμα στην Αθήνα το 508 π.Χ.

Εξόριστος από τον Πεισίστρατο επιστρέφει μετά την πτώση του τυράννου και αναλαμβάνει την εξουσία

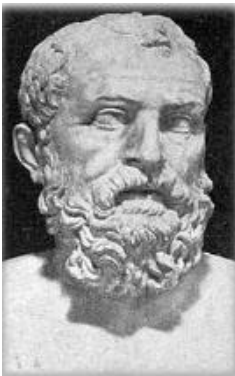
Ο Κλεισθένης και οι αλλαγές του

1. **Χώρισε τους Αθηναίους στις 10 φυλές** : τα μέλη τους προέρχονταν από διαφορετικές περιοχές της Αττικής. Έτσι έπαψαν η συγγένεια και η καταγωγή να παίζουν ρόλο στην πολιτική ζωή των Αθηναίων
2. **Βουλή των Πεντακοσίων**: προετοιμάζει τα θέματα που θα συζητήσει η Εκκλησία του Δήμου
3. **Οι 10 στρατηγοί** : υπεύθυνοι για στρατιωτικά θέματα.
4. **Η Εκκλησία του Δήμου** : απέκτησε τη μεγαλύτερη δύναμη και αποφάσιζε για όλα τα σημαντικά ζητήματα.

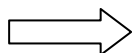
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ

Ο Κλεισθένης θεωρείται ο **θεμελιωτής του δημοκρατικού πολιτεύματος**, αφού έκανε όλα τα αξιώματα προσιτά στους πολίτες και εξασφάλισε τη λαϊκή συνοχή και την κοινωνική ηρεμία. Με τους δημοκρατικούς θεσμούς αφύπνισε το ενδιαφέρον του πολίτη για τα κοινά.

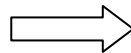
Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΣΟΛΩΝ

ΠΕΙΣΙΣΤΡΑΤΟΣ

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ

ΟΙ ΚΟΙΝΟΙ ΔΕΣΜΟΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Σπαρτιάτες και Αθηναίοι συμφωνούν να αντιμετωπίσουν ενωμένοι τον περσικό κίνδυνο. Ειδικότερα, απαντώντας οι Αθηναίοι στους απεσταλμένους της Σπάρτης δηλώνουν: «Οι Έλληνες όλοι είναι από το ίδιο αίμα, έχουν την ίδια γλώσσα, έχουν ναούς και αγάλματα θεών και θυσίες όλα κοινά και συνήθειες ίδιες».

Ηρόδοτος, Ιστορία, 8. 144.

ΟΙ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΙ ΔΕΣΜΟΙ

Ποια ήταν τα κοινά στοιχεία τους;

- α) Μιλούσαν όλοι την ίδια γλώσσα (με κάποιες διαφορές)
- β) Λάτρευαν όλοι τους ίδιους θεούς.
- γ) Είχαν ίδιες συνήθειες

Οι Έλληνες θέλοντας να ικανοποιήσουν το αίσθημα και την ιδέα ότι ανήκαν στον ίδιο λαό δημιούργησαν κάποιες εκδηλώσεις που είχαν **πανελλήνιο χαρακτήρα**.

1. ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

- ✿ Αρχισαν να τελούνται το 776 π. Χ.
- ✿ Διεξάγονταν κάθε τέσσερα χρόνια στην Ολυμπία και έπαιρναν μέρος μόνο Έλληνες.
- ✿ Η τέλεσή τους γνωστοποιούνταν από κήρυκες στις πόλεις.
- ✿ Στη διάρκειά τους σταματούσαν οι πόλεμοι (**εκεχειρία**)

2. ΤΑ ΜΑΝΤΕΙΑ

✿ Το μαντείο των Δελφών ήταν το πιο ονομαστό μαντείο, αφιερωμένο στο θεό Απόλλωνα.

Οι χρησμοί του Απόλλωνα:

- ✿ δίνονταν από την ιέρεια Πυθία με τρόπο ακατανόητο
- ✿ συντάσσονταν από τους ιερείς με βάση τα λόγια της Πυθίας
- ✿ ήταν συνήθως διφορούμενοι
- ✿ ερμηνεύονταν από τους πιστούς με πλάγιο τρόπο (μεταφορικά). Γι' αυτό ο Απόλλωνας ονομαζόταν Λοξίας.

3. ΑΜΦΙΚΤΙΟΝΙΕΣ

- ✿ Ήταν **ενώσεις** των πόλεων που βρίσκονταν γύρω από ένα ιερό
- ✿ Σκοπός των αμφικτιονιών ήταν η ασφάλεια και η λειτουργία των ιερών
- ✿ Αποφάσιζαν και για κοινωνικά θέματα.
- ✿ Οι αποφάσεις των αμφικτιονιών ήταν σεβαστές.
- ✿ Γνωστότερη αμφικτιονία ήταν η αμφικτιονία των Δελφών